

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

43. An Inquisitores possint recipere testes ad perpetuam rei memoriam ad instantiam Fiscalis, vi postea faciant Fidem contra reum? Ex part. 4. tr. 8. res. 115.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Et Potestate Inquisitor. Ref. XLIII. &c. 433

Sed an Episcopi in recipiendis testibus contra hæreticos teneantur adhibere dictas duas personas religiosas, negat Repertorium Inquis. in ver. *examinatio testium*, sed affirmat, & optimè Pegna in *direct. part. 3. q. 63. comment. 112.*

RESOL. XLIII.

An Inquisitores possint recipere testes ad perpetuam rei memoriam ad instantiam fiscalis, ut postea faciam fidem contra reum? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 15.

§. 1. **V**idetur negativè respondendum, ex *gloss. 3. in cap. quoniam frequenter*, ut lite non contestata, ubi declarat textum, scilicet quo ibi dicitur, quod possunt recipi testes ad perpetuam rei memoriam, etiam lite non contestata, ut intelligatur in causis civilibus, non autem in criminalibus. Vnde inferitur quod testes recepti in summario iudicio non faciunt fidem in plenario iudicio, etiam in criminibus exceptis, cum sint recepti ante litem contestatam. Ita Bartol. in l. fin. ff. de quest. Felinus in cap. 2. de testibus, & alij.

2. Verum his non obstantibus in favorem fidei affirmativam sententiam tenendam esse puto, unde hic apponam verba doctissimi Didac. Canteræ in *quæst. crim. cap. 2. de probationibus per testes, quæst. 1. num. 46.* ubi sic asserit. Sed an habeat locum in causa hæresis, cum sit causa criminalis, scilicet quod testis examinatus ad perpetuam rei memoriam ad instantiam fiscalis faciat fidem postea contra illum, contra quem deponit, v. g. Aliquis testis qui dixit contra alium, condemnatur & relaxatur ad iudicem secularem, vel mittitur ad tritemes, vel se absentat, postea capitur reus, an in plenario iudicio contra reum si non invenitur, faciat fidem contra talem reum, contra quem fuit examinatus ad perpetuam rei memoriam, ad instantiam & petitionem fiscalis. Et in hoc casu credo quod faciat fidem saltem in crimine hæresis. Et licet certe talis testis non diceretur testis omni exceptione major, & sic durum mihi videretur quod per talem testem poneretur quis ad torturam, tamen in hoc iudicio Inquisitionis servatur quod per talem testem quis poneretur ad torturam, si aliàs testis deponeret verisimilia, & daret rationem sui dicti, præcipuè quando alia, licet minima, præsumptio esset contra reum. Hoc fuit sic determinatum in Consilio supremo Inquisitionis, & vidi quamdam epistolam, per quam ipsi mandant quod talis testis faciat plenam fidem, & per talem testem procedatur, si aliàs testis diceret verisimilia, & redderet rationem sui dicti. Et certe hoc videtur provisum in favorem fidei, per text. in cap. in fidei favorem, de heret. in 6. licet mihi semper visum est durum ut testis examinatus ad perpetuam rei memoriam faciat plenam fidem si non examinatur in plenario. Tamen, ut dico, ego vidi praticari in Inquisitione Regni Galiciæ, ubi quidam Monachus deposuit contra propriam matrem, & ex eo quod habebat mandatum à Superiore, ut se conferret in Italiam, ex hoc fuit examinatus, & ratificatus ad perpetuam rei memoriam, & valuit ejus dictum, ex quo fuit capta mater, & processum fuit contra eam. Hæc omnia Canteræ, quæ sunt valde notanda à DD. Inquisitoribus.

RESOL. XLIV.

An Inquisitores possint examinare testes nominatos in denunciatione facta sine nomine denunciatoris; quia certum est, quod absentes admittuntur in crimine hæretico. Tom. V.

refus, si proprio nomine, & juramento denunciationem firment? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 41.

§. 1. **C**ertum est quod etiam absentes admittuntur in crimine hæresis si proprio nomine, & juramento denunciationem firment, ut probat Simanca in *catbol. instit. tit. 43. n. 10.* & in *enchir. tit. 2. num. 8.* Zecchius in *sum. tom. 1. tit. de fide cap. 11. num. 12.* & alij. Sed difficultas est, an Inquisitores possint procedere ad examinandum testes nominatos in denunciatione facta in scriptis sine nomine denunciatoris: Affirmativè responderet Paramus de orig. Inquisit. lib. 3. quæst. 6. num. 93. Sed adversus illum, & meritò, insurgit Ferdinandus à Castro tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 4. num. 4. & Farinacius de hæresi quæst. 85. num. 68. ubi ait quod etiam si in schedula sine nomine transmissa sint testes nominati, non debent procedere Inquisitores ad eorum examen, & ita testatur servari Romæ in Tribunali Generalis & S. Inquisitionis. Ratio est, quia talis nominatio testium debet rejici tanquam suspecta, cum procedat à persona incognita. Sed adversus Castrum & Farinacium opinio Parami olim mihi non displicebat, nam quæ major persona suspecta, quam inimicus capitalis & tamen Castr. & Farinacius admittunt testes quos inimicus capitalis deferret ergo quanto magis admittendi sunt testes quos denunciator occultus præstet. Verum quia praxis est in contrarium, à contraria opinione non est recedendum.

RESOL. XLV.

An Inquisitores possint admittere inimicos in testes? Et an vero suspecti de inimicitia, ut amici, subditi, aut consanguinei capitalis inimici admittantur in testes? Ex p. 4. tr. 8. Ref. 16.

§. 1. **R**espondeo negativè cum Simanca in *instit. catbol. tit. 64. num. 80.* Gundisalvo de heret. quæst. 13 num. 13. Zanchinus cap. 13. num. 3. Repertorium Inquisitorum part. 3. quæst. 67. & ibi Pegna comment. 116. & Ioan. Rojas de heret. part. 2. num. 231. ubi asserit, quod testi inimico non sit credendum, etiam in articulo mortis, & etiam quod deponat in tortura, & etiam si sit reconciliatus, dummodo reconciliatio fuerit recens, secus si antiqua. Vnde ex officio Inquisitores debent diligenter inquirere de inimicitia testium tam ipsos testes, quam inquisitos.

2. Sed hæc omnia intelligenda sunt de inimico capitali, secus de inimico non capitali, nam inimicitia si non fuerit capitalis, non impedit, ut aliquis non possit esse testis, licet fidem aliquantulum diminuat. Et ita docet Parisius lib. 4. consil. 2. n. 46. Zecch in *sum. part. 1. tit. de fide rubr. de heresi cap. 11. num. 14.* & alij. An vero suspecti de inimicitia, ut amici, subditi, aut consanguinei capitalis inimici, admittantur in testes? Negat Hieronymus Gabr. consil. 178. numero 8. & 24. lib. 1. Sed affirmant Calderinus & Zanchinus, quos refert Farinacius tract. de heresi quæst. 158. §. 6. numero 107. Verum hi DD. ut bene observat Sanctarellus tract. de heresi cap. 38. dub. unic. numero 14. sunt intelligendi, quando adfunt probabiles conjecturæ quod non adducantur ex odio ad testificandum, sed ex zelo fidei, quod prudens Inquisitor observare debet, ideo dictis testibus non creditur, nisi in quantum legitimo adminiculo adjuvantur, ut cum DD. citatis docet Soula in apbor. Inquisit. lib. 2. cap. 13. num. 8.

3. Verum his non obstantibus Castrus Pal. tom. 1. tract. 4. disp. 8. punct. 15. §. 1. num. 10. tenet amicum strictum,